

Боковня В. М.,

*кандидат історичних наук, доцент
кафедри інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*

СУД І ЮСТИЦІЯ УРСР У 1953-1964 РР.

Анотація. У статті розкривається процес реформування органів юстиції та суду УРСР в період 1953-1964 рр. – хрущовської «відлиги». Висвітлюються системні перетворення повноважень суду, ліквідація військових трибуналів «трійок», створення демократичних громадських організацій – товариських судів.

Ключові слова: суд, Верховний Суд УРСР, судова влада, десталінізація, реформування суду, законодавство УРСР, господарський суд, Міністерство юстиції УРСР.

Постановка проблеми. В Україні з проголошенням незалежності розпочався процес становлення демократичної, соціально-правової держави. Значне місце серед проблем, пов'язаних з її розбудовою, посідають проблеми реформування органів правосуддя, для вирішення яких доцільно знати минуле.

Метою цієї роботи є теоретичне дослідження процесу реформування органів суду, юстиції і як **завдання** – розкрити їх вплив на суспільно-політичне життя в УРСР.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за проблемою. Питання організації і функціонування системи судів в УРСР/СРСР найшли своє відображення у роботах українських і російських дослідників.

Серед робіт сучасних українських дослідників слід відрізнити монографію В. Барана «Україна 1950-1960-х рр.: еволюція тоталітарної системи» [1]. В ній висвітлені нові напрацювання вітчизняної та зарубіжної наукової думки в галузі дослідження такого суспільного феномена, як радянський тоталітаризм.

Роботи українських дослідників радянського тоталітаризму І. Біласа, С. Білокона, Ю. Шаповала важливі для розуміння процесів реконструкції радянської репресивної машини, відмови від використання політичного терору як методу державного управління, непослідовності соціальних реформ [2; 3].

Суть реформування системи правосуддя СРСР розкривали такі російські дослідники, як Кожевников М. В. – «История советского суда (1917-1956 гг.)», Добровольська Т. Н. – «Верховный Суд СССР». 3 українських науковців – Суслю А. С. – «История суда радянської України (1917-1967 гг.)» [4], Бойко В. Ф. «Верховный Суд Украины: история и современность, портреты и подвиги» [5], Бажан О. Г. «Процес десталінізації в Україні: друга половина 50-початок 60-х років» [6] та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сталінські часи як у СРСР, так і в УРСР було створено могутній розгалужений репресивний апарат, який здійснював репресії проти придуманих ворогів режиму. За умов, коли визначальними рисами системи стали швидкість і ефективність репресій, центральне місце в ній відводилося НКВС – НКДБ – МВС – МДБ. Судові органи, органи юстиції виявилися відсунутими на другий план.

Одним із головних негативних наслідків такої практики стало повне виведення системи правоохоронних органів з конституційно-правового поля. Справу було поставлено так, що органи НКВС самі заарештовували і вели розслідування, самі виносили «вироки» і самі їх виконували». М. Хрущов у своїх спогадах висловився так: «Ні розслідування, ні прокурора, ні суду – нічого не було, просто тягнули людей і вбивали» [7, с. 271].

Про порушення норм Конституції СРСР, прав та інтересів людини, про жорстоке ставлення до них свідчать матеріали Верховного Суду України. У своїй доповідній на адресу ЦК КПУ 17.01.1962 р. йшлося про таке: «Велика кількість осіб була репресована за участь в контрреволюційних організаціях, які, як встановлено тепер, взагалі не існували, як приклад – Польська організація військова. Особливо серйозні порушення соціалістичної законності допускалися при огульних і масових репресіях, коли арешту і засудженню піддавалися по 50-200 осіб. Зокрема, у Христинівському і Бабанському районах Київської області (Черкаська) в 1933 р. було одночасно заарештовано і за постановою «трійки» ув'язнено строком від 5 до 10 років 200 осіб за участь в контрреволюційній організації під назвою «Союз Української державності». Як встановлено по справі, особи заперечували свою участь і ніколи не чули про її існування» [8, арк. 67-68].

Позитивні зміни у суспільно-політичному житті країни були просто неможливі без відновлення і зміцнення бодай елементарних основ законності та правопорядку.

Особливе значення надавалося відновленню нормальної діяльності судової системи. Безумовно, навіть повністю залежне від політичної влади радянське правосуддя все ж таки не було інстанцією, що механічно обслуговувала цю владу.

Загальні суди несли основний тягар правосуддя. До того ж у 1953 р. в деяких областях України, зокрема у великих промислових центрах, кількість злочинів значно зросла внаслідок звільнення за амністією 27.03.1953 р. великої кількості засуджених [4, с. 198]. Це потребувало спрощення судочинства.

Тому, на нашу думку, цілком закономірним було те, що з березня 1953 р. із актуальних питань, предметом суперечок і дискусій, стала тема зменшення термінів покарання за вчинення незначних дрібних злочинів. Це добре видно з того, що ця тема була порушена вже Указом Президії Верховної Ради СРСР «Про амністію» від 28.03.1953 р. [9].

Активно проводилася практична робота, спрямована на створення противаг і гальм безпосередньо в каральній практиці правоохоронної системи. 01.09.1953 р. прийнято Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про ліквідацію Особливої наради при міністрі внутрішніх справ СРСР», частиною третьою якого Верховному Суду СРСР надава-

лось право переглядати за протестами Генерального прокурора рішення колишніх колегій ОДПУ, «трійок», НКВС та «особливої наради» при НКВС – МДБ – МВС СРСР. Тоді ж було ліквідовано як обласні, так і окружні трибунали військ МВС, а також табірні суди. Вказаний документ надав широкі повноваження прокуратурі СРСР щодо винесення протестів на рішення НКВС – УНКВС, «трійок», Особливої наради при НКВС – МДБ – МВС СРСР [10, с. 71].

Підкріплюючи важливість вказаного Указу та беручи до уваги, що він не був опублікований, зважаючи на його направленість щодо посилення захисту законності, 17.10.1953 р. був виданий спільний наказ Міністра внутрішніх справ і Генерального прокурора СРСР. Ним наказувалося передавати у суди справи тільки у відношенні осіб, які вчинили злочини, передбачені радянським кримінальним законодавством тощо [11, с. 155].

У зв'язку зі зменшенням кількості злочинів на залізничному і водному транспорті, подальшим розширенням прав судових органів союзних республік Верховна Рада СРСР 12.02.1957 р. прийняла Закон СРСР щодо ліквідації лінійних і окружних судів на залізничному і водному транспорті [12].

Одними з перших заходів у напрямку відновлення норм законності, судами і прокуратурою була розпочата робота з перегляду вже ухвалених вироків.

У 1954 р. створюється комісія Президії ЦК КПРС для розслідування злочинів Й. Сталіна в роки «великої чистки» (1936-1939 рр.) [1, с. 122]. Важливе значення мала амністія громадян, які співробітничали в роки війни з німцями (вересень 1955 р.) [9, с. 9]. Адже чимало українців, особливо мешканців західного регіону республіки, що залишалися під фашистською окупацією, безпідставно обвинувачувались у «пособництві ворогові». У 1954 р. створюються центральна та місцеві комісії з перегляду справ осіб, засуджених у 1934-1953 рр. за політичними обвинуваченнями [13, с. 86-87].

В Україні, згідно з інформацією прокуратури УРСР (грудень 1955 р.), при виконанні постанови ЦК КПРС від 04.05.1954 р. і постанови ЦК КПУ від 11.05.1954 р. щодо перегляду справ на осіб засуджених за контрреволюційні злочини, було розглянуто: червень 1954 р.-грудень 1955 р. 80398 справ стосовно 128172 осіб і по 51713 було прийняті позитивні результати. Водночас були виявлені грубі порушення законності. Так, у Миколаївській області встановлено, що громадянка Л. І. Доброжан була засуджена Військовим трибуналом військ МВС Миколаївської області за статтями 17–54–8 УК УРСР до 10 років позбавлення волі ВТТ за виготовлення і розповсюдження анонімних листівок, підтверджених графологічною експертизою. Під час перегляду справи було проведено додаткову експертизу, яка встановила, що листівки виготовляла інша особа [14, арк. 3].

На початку 1956 р. анулюється постанова ЦВК СРСР від 01.12.1934 р. «Про порядок провадження справ щодо підготовки і здійснення терористичних актів» та постанови від 01.12.1934 р і 14.09.1937 р. про зміни в кримінально-процесуальних кодексах, за якими не дозволялися касаційні скарги в справах про шкідництво, терор і диверсії. При цьому скасовувався особливий порядок розслідування і судового розгляду справ про контрреволюційне шкідництво, терористичні акти і диверсії [15, с. 69].

Під час реалізації нового курсу з відновлення хоч і специфічної «соціалістичної» протезу законності, здійснювалися спроби підсилити самостійність суду, органів юстиції, зокрема, «упорядкувати» втручання партійних органів у діяльність правоохоронної сфери. З цією метою в кінці 1953 р. ЦК КПРС прийняв постанову «Про факти втручання деяких місцевих партійних органів у вирішення судових справ» якою засудив будь-яке втручання окремих посадових осіб і місцевих партійних органів у розгляд судових справ [16, арк. 35-37].

Президія ЦК КПУ, зобов'язала міністерства й обкоми до 05.03.1954 р. внести пропозиції щодо розширення прав і підвищення відповідальності районних, обласних і центральних органів виконавчої влади [17, с. 540]. Постанова була надіслана на місця і спричинила потік нарад, засідань і звітів, інформацій, хоча націлювала апарат і управлінців саме на скорочення потоку паперів, переорієнтувала на виробничу діяльність, живе керівництво.

Президія ЦК КПУ і Рада міністрів УРСР прийняли постанову «Про істотні недоліки в структурі міністерств і відомств УРСР та заходи з поліпшення роботи державного апарату», в якій визнали, що перелічені недоліки в Україні «повністю мають місце» і конкретизували заходи щодо виконання директиви Кремля [18, с. 179].

Під час реалізації програми боротьби з бюрократизмом істотно скоротився апарат центральних міністерств. Не обійшло це і систему судових та правоохоронних органів. Проте не можна не бачити і того, що характерна для радянської доби кампанійщина в ряді випадків призвела до кадрового ослаблення правоохоронних структур. У Міністерстві юстиції УРСР із 15 відділів утворено 8. Посадовий склад по республіці скорочений на 882 особи, що дало економію 5409000 крб. [18, арк. 37, 41-42]. Втім, слід бачити і позитив. В процесі перетворення відомства удосконалили свою роботу.

Це торкнулося і системи судових органів, де накопичилося багато недоліків, що породжували чисельну критику на їхню адресу, безпосередньо – Пленуму Верховного Суду. На нашу думку, у більшості випадків, вона була цілком справедливою. Суди значною мірою продовжували працювати за інерцією, в дусі сталінської доби. «Відставання законодавчих органів від потреб життя підштовхувало Пленум Верховного Суду Союзу займатися створенням нових норм права» [19, с. 101].

Проте вже незабаром основним вектором змін в діяльності судової системи стала демократизація судочинства в плані розширення прав нижчестоящих інстанцій. Зокрема, згідно з Указом Президії Верховної Ради СРСР від 14.08.1954 р. «Про утворення Президій у складі Верховних Судів союзних і автономних республік, крайових, обласних судів і судів автономних областей» [20, с. 108], обласним, крайовим, республіканським судам автономних республік і областей було надано право перегляду, в порядку нагляду, вироків і рішень народних судів та своїх судових колегій. Однак Верховний Суд СРСР, як і раніше, розглядав такі справи, минувши республіканські і обласні судові інстанції.

В Україні Президія Верховної Ради УРСР Указом від 03.09.1954 р. утворила Президію Верховного Суду та президії обласних судів, поклавши на них розгляд протестів у порядку судового нагляду на вироків, рішення, ухвали й постанови, що набули законної сили. Крім Генерально-

го прокурора СРСР і Прокурора УРСР, голів Верховного Суду СРСР і Верховного Суду УРСР, право опротестування у порядку судового нагляду було надане також їх заступникам, обласним прокурорам і головам обласних судів. Внаслідок цього штучні перешкоди до своєчасного виправлення судових помилок, які були свідомо створені Законом про судоустрій СРСР, союзних і автономних республік 1938 р. [4, с. 160], були ліквідовані.

Відзначаючи складність реформування судових та правоохоронних органів, не можна не звернути увагу на такий важливий факт, що характеризує рівень розвитку всієї правоохоронної системи, як стан кадрів. В УРСР серед народних суддів, обраних у 1954 р., вищу юридичну освіту мали 322 особи, середню – 877, закінчили юридичні курси – 136, а 55 осіб взагалі не мали ніякої юридичної підготовки [13, с. 208].

Не слід забувати, що Міністерство юстиції СРСР і його органи на місцях здійснювали повне керівництво судами. Зокрема, вони давали вказівки судам щодо правильного і належного застосування ними законів, керували виборами суддів тощо. Все це в повній мірі суперечило вимогам Конституції СРСР (1936 р.) щодо задекларованого принципу незалежності суддів та підлеглості закону [21]. У Конституції УРСР 1937 р. зазначене підтверджується розділом XI [22, с. 333].

Згідно з рішенням XX з'їзду КПРС, щодо розширення прав союзних республік, ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР, щоб усунути надмірну централізацію в керівництві роботою судових установ і органів юстиції, наприкінці травня 1956 р. прийняли рішення про ліквідацію Міністерства юстиції СРСР. Керівництво їх діяльністю було покладено на міністерства юстиції союзних республік. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 31.05.1956 р. «Про скасування Міністерства юстиції СРСР» [23] була поставлена крапка в історії відомства, створеного у 1936 р. Спадкоємцем міністерства стала спеціальна Юридична комісія, створена при Раді Міністрів СРСР (з аналогами в союзних республіках). На неї покладалася кодифікація вкрай непорядкованого радянського законодавства. Частина функцій міністерства була делегована Верховному Суду СРСР [24, с. 376].

На практиці не виправдали себе й управління Міністерства юстиції при обласних Радах депутатів трудящих, які були відірвані від судової практики, не забезпечували ні кваліфікованої консультації, ні виправлення судових помилок. З урахуванням цього Указом Президії Верховної Ради СРСР від 04.08.1956 р. «Про розширення прав крайових, обласних судів і про скасування управлінь міністерств юстиції союзних республік при крайових, обласних Радах депутатів трудящих» було зроблено спробу подолати відокремлення вищих юридичних і управлінських структур від стану справ на місцевому рівні. Подібні документи були прийняті й в УРСР 30.08.1956 р. [25, с. 124].

Переломне значення для реконструкції судової системи мав 1957 р., коли у лютому 1957 р. на шостій сесії Верховної Ради СРСР були внесені зміни до ст. 104 Конституції СРСР, а також прийнято нове (третє за роки радянської влади) Положення про Верховний Суд СРСР. Сутність проведених змін полягала насамперед у децентралізації судової влади [26, арк. 20]. Одночасно було проведено і оновлення керівництва Верховного Суду.

Положення розширяло компетенції республіканських, обласних і крайових судів, обмежували практику розгляду справ у Верховному Суді, обминувши інші інстанції. Верховному Суду СРСР як вищому органу радянської судової системи надавалося право законодавчої ініціативи [26, арк. 24].

Завдання правосуддя та нові засади реформування судової системи визначили прийняті наприкінці 1958 р. Основні законодавства про судоустрій Союзу РСР, союзних і автономних республік [27], а також Закон про судоустрій УРСР від 30.06.1960 р. [28].

З метою подальшого підвищення авторитету суду, дотримання законності 10.08.1960 р. Президія Верховної Ради УРСР ухвалила Указ про дисциплінарну відповідальність суддів [29]. Було розширено лише коло осіб, які мають право порушувати дисциплінарні справи проти суддів.

Як вже зазначалося вище, з 1963 р. Верховний Суд УРСР став здійснювати управління і керівництво органами державного нотаріату, що зумовлювалося ліквідацією в березні 1963 р. Міністерства юстиції УРСР [30].

XXI позачерговий з'їзд КПРС [31] підкреслив значущість нової форми здійснення судочинства – товариських судів, головним завданням яких став розгляд та попередження різного роду дрібних правопорушень морально-го, виробничого та побутового характеру. Ще 02.03.1959 р. ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР прийняли постанову «Про участь трудящих в охороні громадського порядку в країні» [32].

Таким чином, системні зміни судочинства у цілому мали важливе значення для формування нового обличчя постсталінського суспільства. Воно розпочалося з припинення масових репресій, послаблення кримінального тиску, відновлення елементарних норм законності тощо. Зміцнення законності зумовило визнання політичною владою негативних наслідків втручання в ухвалення судових вироків, в хід ведення слідства у період сталінських часів.

Водночас вирішення всіх питань правоохоронної сфери було прерогативою КПРС, відділів адміністративних органів, що призвело до безпосереднього втручання у професійну діяльність працівників суду, юстиції та прокуратури. Однак реформи у зазначеній сфері правоохоронної діяльності були найбільш послідовними, стійкими та ефективними. Їх позитивний вплив відчувався у суспільстві й протягом наступних років.

Література:

1. Баран В. К. Україна 1950-1960-х рр.: еволюція тоталітарної системи / В. К. Баран. – Л.: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1996. – 448 с.
2. Шаповал Ю. І. Україна 20-50-х років: сторінки ненаписаної історії / Ю. І. Шаповал. – К.: Національна думка, 1993. – 350 с.
3. Білас І. Г. Репресивно-каральна система в Україні. 1917-1953: суспільно-політичний та історико-правовий аналіз: у 2 т. / І. Г. Білас. – К.: Либідь, Військо України, 1994. – Т. 2. – 688 с.
4. Суло А. С. Історія суду радянської України (1917-1967 рр.) / А. С. Суло. – К.: Видавництво Київського університету, 1968. – 233 с.
5. Верховний Суд України: історія і сьогодення, портрети і події / за заг. ред. В. Ф. Бойка. – К.: Ін Юре, 2001. – 320 с.
6. Бажан О. Г. Процес десталінізації в Україні: друга половина 50-х – початок 60-х років / О. Г. Бажан // З архівів ВУЧК – ГПУ – НКВД – КДБ. – 1999. – № 1-2. – С. 469 – 480.

7. Хрущев Н. С. Воспоминания : избранные фрагменты / Н. С. Хрущев. – М. : «Варіус», 1997. – 512 с.
8. ЦДАГО України. – Ф. 1. Доповідна записка Верховного Суду України до ЦК КПУ. – Оп. 24. – Спр. 5506. Довідки адмінвідділу ЦК КПУ, доповідні записки, листи Прокуратури УРСР, Верховного Суду УРСР про порушення соціалістичної законності, про роботу органів прокуратури, суду та іншим питанням. – Почато 03.01.1962. – Закінчено 14.01.1963. – 191 арк.
9. Указ Президії Верховної Ради СРСР від 27.03.1953 р. «Про амністію»: сб. законов СССР и указов Президиума Верховного Совета СССР (1938-1975) : в 4 т. – М. : Известия Советов депутатов трудящихся, 1975. – Т. 3. – 478 с.
10. Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про ліквідацію Особливої наради при міністрі внутрішніх справ СРСР»: сб. законодательных и нормативных актов о репрессиях и реабилитации жертв политических репрессий / Отв. за вып. Е. А. Зайцев. – М. : Республика, 1993. – 224 с.
11. Реабілітація репресованих : законодавство та судова практика : [офіц. вид.] Верховний Суд України ; за ред. В. Т. Маляренка. – К. : Юрінком, 1997. – 461 с.
12. Закон СРСР «Про ліквідацію лінійних і окружних судів на залізничному і водному транспорті» // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1957. – № 4 / 84. – Ст. 86.
13. Катков Н. Ф. Восстановление исторической правды и справедливости. Хроника реабилитации жертв политических репрессий 20-50-х годов / Н. Ф. Катков // Вопросы истории КПСС. – 1991. – № 9. – С. 81-87.
14. ЦДАГО України. – Ф. 1. Інформація прокуратури УРСР в ЦК КПУ про хід виконання постанов ЦК КПРС і ЦК КПУ про перегляд справ на осіб засуджених за контрреволюційні злочини. – Оп. 24. – Спр. 4306. Копія вихідного листа ЦК КПРС, довідки адміністративного відділу ЦК КПУ, інформації, листи обкомів КПУ, міністерств, військових округів і інших організацій – про перегляд справ на осіб, засуджених за контрреволюційні злочини. – Почато 17.01.1956. – Закінчено 12.04.1957. – 242 арк.
15. Иванов В. М. История державы и права Украины : в 2 ч. / В. М. Иванов. – К. : МАУП, 2003. – Ч. 2. – 224 с.
16. ЦДАГО України. – Ф. 2. Інформація Верховного Суду про виконання постанови ЦК КПРС «Про факти втручання деяких місцевих партійних органів у вирішення судових справ». – Оп. 8. – Спр. 11539. Листування з центральними і обласними організаціями і міністерствами України про роботу судово-прокурорських органів в УРСР. – Почато 11.01.1954. – Закінчено 21.12.1955. – 154 арк.
17. Історія державної служби в Україні : у 5 т. / відп. ред. Т. В. Мотренко, В. А. Смолій ; редкол. : С. В. Кульчицький (кер. авт. кол.) та ін. ; Голов. упр. держ. служби України; Ін-т історії НАН України. – К. : Ніка-Центр, 2009. – Т. 5. – 824 с.
18. Крупина В. О. Скорочення адміністративного апарату УРСР 1954 р.: задум і наслідки / В. О. Крупина // Український історичний збірник. – 2011. – Вип. 14. – С. 183-194.
19. ЦДАГО України. – Ф. 1. Довідки МВС, Мінюсту, прокуратури УРСР про хід виконання постанов ЦК КПРС і ЦК КПУ від 14.10.1954 р. – Оп. 24. – Спр. 4058. Довідка адмінвідділу ЦК КПУ, інформації і доповідні записки обкомів КПУ, міністерств і інших організацій про хід виконання постанови ЦК КПРС і РМ СРСР від 14.10.1954 р. «Про істотні недоліки в структурі міністерств і відомств СРСР і заходи щодо поліпшення роботи державного апарату». – Почато 17.01.1955. – Закінчено 04.11.1955. – 133 арк.
20. Добровольская Т. Н. Верховный Суд СССР / Т. Н. Добровольская. – М. : Юрид. лит., 1964. – 163 с.
21. Сборник законов СССР и Указов Президиума Верховного Совета СССР (1938 – июль 1956 гг.) / сост. : М. И. Юмашев, Б. А. Жалейко – М. : Госполитиздат, 1956. – 500 с.
22. Конституция СССР 1936 г. // Съезды Советов в документах. 1917-1936 гг. : в 3 т. – М. : Госполитиздат, 1959. – Т. 1. – С. 228-245.
23. Хрестоматія з історії держави і права : у 2 т. / уклад. В. Д. Гончаренко, А. Й. Рогожин, О. Д. Святоцький. – К. : «Ін Юре», 2000. – Т. 2. – 728 с.
24. Указ Президії Верховної Ради СРСР від 31.05.1956 р. «Про ліквідацію Міністерства юстиції СРСР» // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1956. – № 12. – Ст. 250.
25. Калініченко В. В. Історія України / В. В. Калініченко, І. К. Рибалко. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2004. – 628 с.
26. Указ Президії Верховної Ради УРСР від 30.08.1956 р. «Про розширення прав обласних судів і ліквідацію управлінь Міністерства юстиції Української РСР при обласних Радах депутатів трудящих» // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1956. – № 7. – Ст. 133.
27. ЦДАВО України. – Ф. 1. Положення про Верховний Суд СРСР. – Ф. 2. – Оп. 21. – Спр. 45. Листування і матеріали по розробці окремих юридичних питань і завдань за 1956 р. – Почато 04.01.1956. – Закінчено 24.12.1956. – 270 арк.
28. Основи законодавства про судоустрій Союзу РСР, союзних і автономних республік // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1959. – № 1. – Ст. 12.
29. Закон УРСР «Про судоустрій УРСР» // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1960. – № 23. – Ст. 176.
30. Указ Президії Верховної Ради УРСР «Про дисциплінарну відповідальність судів» // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1950. – № 30. – Ст. 265.
31. Указ Президії Верховної Ради УРСР від 21.03.1963 р. «Про ліквідацію Міністерства юстиції України» // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 13. – Ст. 242.
32. Внеочередной XXI съезд КПСС : стенографический отчет : в 2 т. – М. : Госполитиздат, 1959. – Т. 1. – 592 с.
33. Указ Президії Верховної Ради УРСР «Про затвердження Положення про товариські суди Української РСР і Положення про громадські ради по роботі товариських судів Української РСР» // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1977. – № 14. – Ст. 132.

Боковня В. М. Суд и юстиция УССР в 1953-1964 гг.

Аннотация. В статье раскрывается процесс реформирования органов юстиции и суда УССР в период 1953-1964 гг. – хрущевской «оттепели». Освещаются системные преобразования полномочий суда, ликвидация военных трибуналов «троек», создание демократических общественных организаций – товарищеских судов.

Ключевые слова: суд, Верховный Суд УССР, судебная власть, десталинизация, реформирования суда, законодательство СССР, хозяйственный суд, Министерство юстиции УССР.

Bokovnya V. Court of Justice and USSR in 1953-1964 years

Summary. The article deals with the process of reforming the judiciary and the court during the SSR 1953-1964 biennium – Khrushchev's «thaw». Highlights the systemic transformation of powers of the court, the elimination of military tribunals «triples» the creation of democratic NGOs – tovarystskyyh courts.

Key words: court, the Supreme Court of the USSR, the judiciary, de-Stalinization, court reform legislation USSR, Commercial Court, Ministry of Justice of the USSR.